

Landstingsstyrelsen

Landstingets pensionsåtagande

På vårt uppdrag har revisionskontoret med hjälp av ÖhrlingspricewaterhouseCoopers, Komrev utfört en granskning av landstingets pensionsåtagande. Granskningen har syftat till att undersöka om pensionsåtagandet redovisas i enlighet med god redovisningssed och om de ekonomiska konsekvenserna av pensionsåtagandet beskrivs på ett begripligt sätt. Vidare om pensionskostnaderna och utvecklingen av dessa beaktas i budget och den ekonomiska treårsplaneringen på ett sätt som är i överensstämmelse med god ekonomisk hushållning samt om det finns en tillräckligt långsiktig planering och beredskap för finansieringen av pensionsåtagandet.

Resultatet av granskningen framgår av bifogade rapport och visar sammanfattningsvis följande:

- Landstingsstyrelsen bör vidta åtgärder som säkerställer en ekonomisk resultatnivå som motsvarar god ekonomisk hushållning.
- Landstingsstyrelsen bör därvid göra en närmare och väl underbyggd bedömning av vilka årliga ekonomiska överskott som långsiktigt behövs för att landstinget ska klara av framtida pensioner..
- Information i årsredovisning och delårsrapport bör utvecklas så att den ger en bättre helhetsbild över hur ekonomiskt resultat och ställning har påverkats och kommer att påverkas av pensionsåtagandet.

Vad gäller den sist nämnda punkten så är det vår förhoppning att granskningsrapporten kan bidra till att öka kunskapen om detta något svårtillgängliga område. Som ytterligare en åtgärd i att försöka förmedla denna kunskap kommer innehållet i rapporten att redovisas vid fullmäktige den 5 november.

Vi emotser senast den 29 januari 2009 landstingsstyrelsens yttrande över de synpunkter och förslag som vi framför ovan och som i övrigt framgår av granskningsrapporten.

För Jämtlands läns landstings revisorer

Mona Nyberg
Ordförande

Jöns Broström
V ordförande

Kopia till
Fullmäktiges presidium
Landstingsdirektören
Bitr. landstingsdirektören
Chefen ledningsstab ekonomi

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Revisionsrapport

Pensionsåtagande

Jämtlands läns landsting

Oktober 2008

Allan Andersson

Certifierad kommunal revisor

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning och förslag till åtgärder	3
2.	Revisionsfråga	4
3.	Inledning	5
4.	Granskningsiakttagelser	6
4.1	Översikt	6
4.2	Likviditet, pensionsportfölj	6
4.3	Dagens pensionskostnader med prognos till 2011	8
4.4	Kostnadsredovisning	9
4.5	Pensionsåtagande (framtida pensioner).....	9
4.5.1	Ansvarsförbindelse	10
4.5.2	Avsättning.....	10
4.6	Pensionsmedelsförvaltning	11
4.7	Beräkning av framtida pensionsåtagande och pensionskostnader	12
4.8	Fullfonderingsmodellen	13
4.9	Beredskap och långsiktig plan	14
4.9.1	Förslag till förbättringar	15
4.10	Sammanfattande bedömning och svar på revisionsfrågor	16

1. Sammanfattning och förslag till åtgärder

Landstingets pensionskostnader som omfattar årets intjänade pensioner, skuldförändringen inklusive finansiella kostnader samt utbetalning av pensioner stiger snabbt från 206 Mnkr år 2009 till 316 Mnkr år 2015. En ökning med 110 Mnkr de kommande sex åren i löpande priser. År 2042 som är prognosens sista år beräknas kostnaderna till 322 Mnkr i fasta priser (809 Mnkr i löpande priser).

Fram till och med 1997 omfattades de anställda av pensionsavtalet PA-KL. Avtalet gav de anställda en tjänstepension i form av en bestämd procentsats av lönen, det vill säga en förmånsbestämd pension. Enligt redovisningsreglerna för ”blandmodellen” ska denna del av pensionsåtagandet redovisas som en ansvarsförbindelse. Den skuldbokförs därför inte på balansräkningen och den årliga förändringen belastar inte resultaträkningen. Landstinget följer gällande regler för hur pensionsåtaganden ska redovisas. Det har dock inom kommunsektorn tagits initiativ till att ändra redovisningsprinciperna mot att även (skuld-)bokföra denna del av pensionsåtagandet mot balansräkningen.

Ansvarsförbindelsen har ökat med 615,7 Mnkr från 2001 till 2007. I genomsnitt med 102,0 Mnkr per år. Ökningen beror främst på ändringar av beräkningsgrunderna kalkylräntan och dödlighetsantaganden. Åren 2007 – 2010 beräknas ökningen bli 144 Mnkr eller 48 Mnkr i snitt per år. Denna ökning påverkar inte de årliga ekonomiska resultaten då skuldökningen som nämnts ovan inte bokförs. Kostnaderna för pensionerna skjuts därmed på framtiden. Även om ansvarsförbindelsens ökning inte redovisas på resultaträkningen så har landstinget en ökad kostnad som ska belasta resultatet nu eller i framtiden. Om ansvarsförbindelsen skulle bokföras i balansräkningen skulle landstinget redovisa ett negativt eget kapital.

Landstinget har placerat likvida medel till framtida pensionsutbetalningar till ett bokfört värde på 475 Mnkr. Dessa egna medel motsvarar 18 % av förpliktelsen. Resterande del 2 212 Mnkr har landstinget lånat av personalen, så kallat återlån, för att finansiera tidigare verksamhet.

Vår bedömning är att det krävs en tydlig medvetenhet om omfattningen i detta åtagande.

- Vår rekommendation är att landstingsstyrelsen vidtar åtgärder som säkerställer en ekonomisk resultatnivå som motsvarar god ekonomisk hushållning.
- Landstingsstyrelsen bör också göra en bedömning av vilka årliga ekonomiska överskott som långsiktigt behövs för att landstinget ska klara av framtida pensioner.

Vår bedömning är att ett genomsnittligt överskott (förändring av eget kapital) på 50 Mnkr behövs de närmaste tre åren enbart för att täcka ökningen av ansvarsförbindelsen.

- Information i årsredovisning och delårsrapport bör även utvecklas till att ge en helhetsbild över hur ekonomiskt resultat och ställning påverkats och kommer att utvecklas av pensionsåtagandet.

2. Revisionsfråga

Mot bakgrund av att omfattningen av landstingets pensionsåtagande har ökat kraftigt och fortsätter att öka, den ”blandmodell” som används för att redovisa åtagandena samt att landstingets ekonomi försämras har landstingets revisorer bedömt det angeläget att granska om det finns en tillräcklig medvetenhet hos landstingets politiska ledning och tjänstemanna ledning om problemområdet samt om den planering som görs för att möta utvecklingen är tillräckliga.

De övergripande revisionsfrågor som skall besvaras i granskningen är följande:

- Redovisas pensionsåtaganden i enlighet gällande regler och god redovisningssed
- Beskrivs och redovisas de ekonomiska konsekvenserna av pensionsåtagandet på ett begripligt sätt för den politiska ledningen
- Beaktas pensionskostnaderna och utvecklingen av dessa i budget och den ekonomiska treårsplaneringen på ett sätt som är i överensstämmelse med god ekonomisk hushållning
- Finns en tillräckligt långsiktig planering och beredskap för finansieringen av pensionsåtagandet

Granskningen görs mot följande revisionskriterier/kontrollmål

- Används vedertaget underlag för bestämningen av landstingets pensionsåtagande
- Följs gällande regler och rekommendationer för externredovisningen av pensionsåtaganden och pensionskostnader
- Redovisas pensionskostnaderna enligt god redovisningssed i internredovisningen
- Finns det beredskap för att frångå blandmodellen för redovisningen av pensionsåtagande
- Omfattar beskrivningen av pensionsförvaltningen alla aspekter som är förenade med området såsom pensionsskuld, -avsättningar, -placeringar, -utbetalningar, återlån, finansiering, analyser över utvecklingen etc.
- Används någon vedertagen modell eller på vilket sätt beaktas pensionskostnaderna i budget och den ekonomiska treårsplaneringen. Är använd modell acceptabel i ett långsiktigt perspektiv? Om inte, vilka förändringar behöver göras?

Granskningen är avgränsad till de pensionsåtagande som avser verksamheten i landstingets nämndförvaltning.

3. Inledning

Utöver den allmänna pensionen från staten får landstingsanställda tjänstepension som bygger på kollektivavtal. Kollektivavtalet reglerar omfattningen av den anställdes tjänstepension och arbetsgivarens kostnad för densamma.

Fram till och med 1997 omfattades de anställda av pensionsavtalet PA-KL. Avtalet gav de anställda en tjänstepension i form av en bestämd procentsats av lönen, det vill säga en förmånsbestämd pension. Enligt "blandmodellen" ska denna del av pensionsåtagandet redovisas som en ansvarsförbindelse. Det vill säga den skuldbokförs inte och den årliga förändringen resultatförs inte. Den noteras bara "inom linjen" tillsammans med borgensåtaganden¹.

I pensions- och försäkringssystemet PFA som trädde i kraft januari 1998 och som 2006 ersattes med KAP-KL görs den framtida tjänstepensionen beroende av hur mycket premier som betalats in och dess avkastning. Den avgiftsbestämda pensionen betalar landstinget in till Pensionsvalet AB året efter intjänandet och de placeras enligt det val som den anställda gjort. Under 2009 kommer förutom den avgiftsbestämda pensionen som intjänats under 2008, även den avgiftsbestämda pensionen för åren 1998 och 1999 att betalas in.

¹ Se sidan 23 i tryckt årsredovisning för 2007 under rubrik ställda panter och ansvarsförbindelser

4. Granskningsiakttagelser

4.1 Översikt

Pensioner påverkar både det årliga resultatet och balansräkningens skuldsida. I den följande texten ska vi beskriva de skilda delarna och hur de påverkar landstingets ekonomi på kort och lång sikt. Posterna nedan består i sin tur av ett antal delposter. På alla åtaganden läggs den särskilda löneskatten som uppgår till 24,26 %.

Resultaträkning (budget)	Balansräkning (skuldsidan)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utbetalningar till pensionärer från ansvarsförbindelse ▪ Utbetalningar särskilt avtalad pension (garantipension) ▪ Årets intjänade pensioner ▪ Uppräkning av tidigare års intjänad pension med ränta, mm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Årets intjänade pensioner ▪ Uppräkning av tidigare års intjänad pension (med ränta med mera) minus årets utbetalda pensioner
Ansvarsförbindelse Utanför budget- och balansräkning	
<p>Årlig omräkning av pensioner intjänade till och med 1997. Redovisas endast som ansvarsförbindelse. Den årliga kostnaden (räntor, uppräkning av pensionerna med mera) påverkar inte resultatet.</p>	

Alla dessa uppgifter finns i den tryckta årsredovisningen. Uppgifterna finns bland noter till resultat och balansräkning (Not 2, 7 och 17) och i förvaltningsberättelsen på sidan 19, 20, 23 och 24.

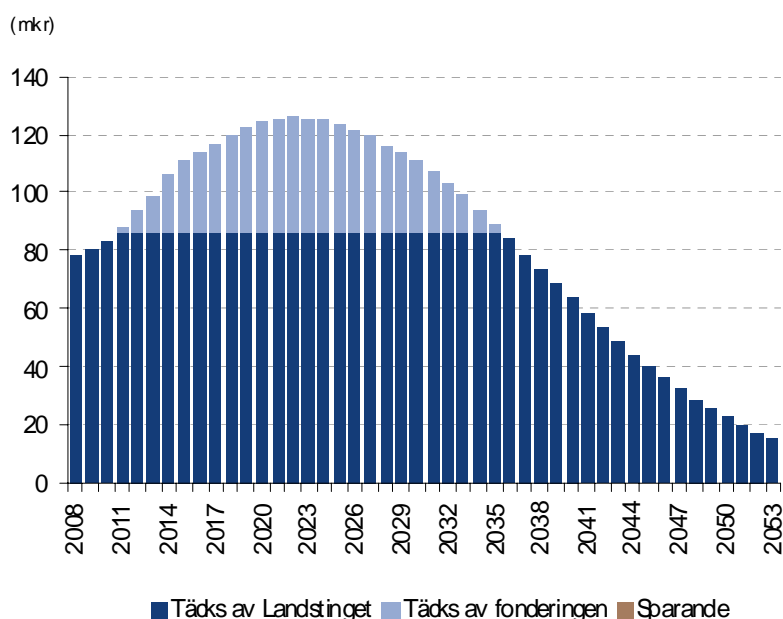
4.2 Likviditet, pensionsportfölj

Det är viktigt att särskilja vad som påverkar likviditeten och vad som påverkar resultatet (budgeten). I detta avsnitt beskriver vi hur kommande utbetalningar kommer att påverka landstingets likvida reserver. Pensionsportföljen hade vid bokslutet tillgångar på 474,7 Mnkr. Det är värdefulla tillgångar som rätt placerade ger en årlig avkastning.

Grafen nedan (som presenteras på sidan 19 i årsredovisningen) visar att likviditeten kan klaras under förutsättning att kassaflödet i övrigt är positivt, det vill säga plusresultat och en investeringsvolym som ligger i nivå med årets avskrivningar.

Pensionsportföljens mål är att klara den del av pensionsutbetalningarna som överstiger 86,8 Mnkr under tidsperioden 2012 – 2035. Grafen nedan utgår ifrån det åtagande som landstinget hade vid bokslut 2007. Den tar inte hänsyn till kommande års intjänande och skulduppräknings.

Pensionsportföljens mål

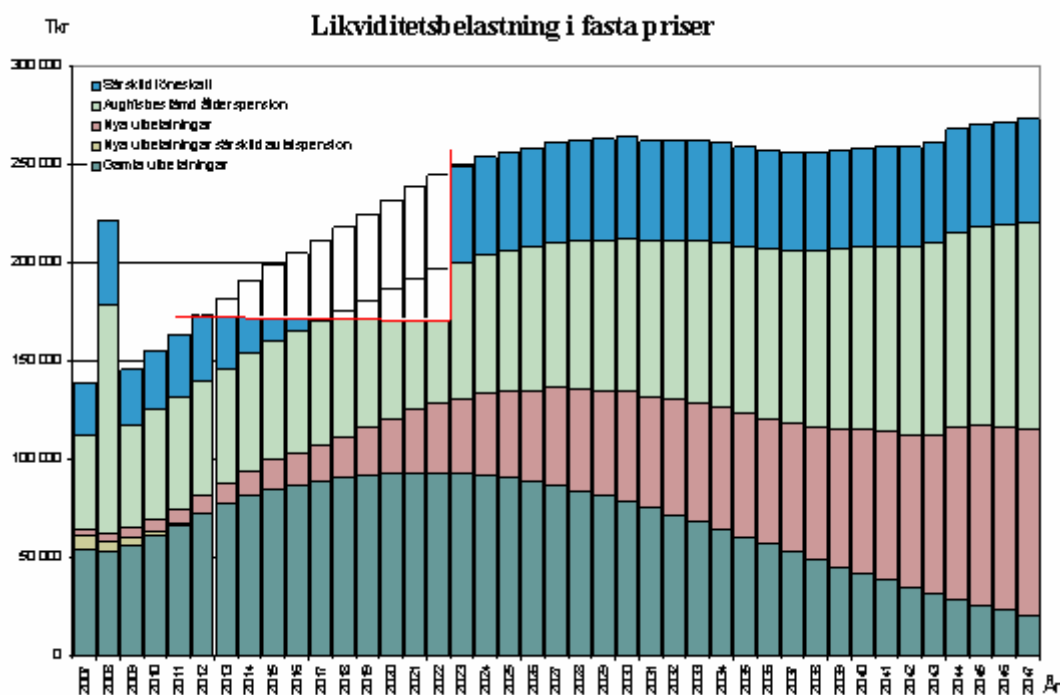

Men om vi också tar hänsyn till prognos för ökade utbetalningar av framtida intjänande (se graf nästa sida) från år 2012 så ökar dessa från 174 Mnkr till 274 Mnkr år 2047. Om vi utgår ifrån att pensionsportföljen ska täcka utbetalningar över 174 Mnkr så räcker den fram till år 2022 räknat i fasta priser. Framtida placeringar är nödvändiga.

En viss tillväxt av likviditet kommer det därutöver att bli under förutsättning av positiva årsresultat och att investeringarna ligger i nivå med årets avskrivningar.

Vi har i nedanstående graf försökt illustrera den del av ökningen av den totala likviditetsbelastningen, i fasta priser som pensionsportföljen kan täcka. Rutan visar de år som portföljen kan täcka. När pensionsportföljen är tömd ökar den årliga likviditetsbelastningen kraftigt, se graf nedan. Även om portföljen, under förutsättning av positiva årsresultat och att investeringarna ligger i nivå med årets avskrivningar, kan tillföras överskottslikvid efter 2012 klarar den inte av hela ökningen av likvidbelastningen som hela pensionsåtagandet medför efter år 2012.

Den höga likviditetsbelastningen för år 2008 förklaras av att landstinget kommer att betala ut den avgiftsbestämda pensionen för åren 1998 och 1999.

4.3 Dagens pensionskostnader med prognos till 2011

Det är viktigt att särskilja vad som påverkar likviditeten och vad som påverkar resultatet (budgeten). I kommande avsnitt beskriver vi hur landstingets kostnader (budgeten) kommer att påverkas av pensioner. Eftersom ansvarsförbindelsens pensioner inte har påverkat landstingets kostnader måste alla 2 686,5 Mnkr successivt under åren framöver belasta budgeten och därmed årets ekonomiska resultat. Utbetalningar kommer att pågå till åren efter 2050 enligt prognosen från KPA.

Enligt 2007 års bokslut uppgår pensionskostnaderna till 211,8 Mnkr inklusive särskild löneskatt. Kostnaden för anställda på 132,1 Mnkr är i huvudsak den avgiftsbestämda individuella delen av tjänstepensionen som de anställda kan placera via Pensionsvalet AB². De anställda kan själva påverka avkastning genom sina val av placering. För de som tjänar mer än 7,5 inkomstbasbelopp (30 000 kr per månad för år 2008) finns en förmånsbaserad pension som beräknas på den pensionsgrundande lönen över basbeloppsgränsen. Den delen skuldbokförs i landstingets bokslut (ingår i avsättningen till pensioner).

² www.pensionsvalet.se

Kostnaden för pensionstagare på 79,7 Mnkr år 2007 är i huvudsak utbetalningar till pensionärer. Utbetalningarna administreras av KPA.

Pensionskostnad, inkl löneskatt

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Ökning 2008-11
Anställda	100,3	108,1	132,1	111,0	122,3	139,7	148,5	37,5
Pensionstagare	63,6	68,1	79,7	78,2	84,1	91,4	100,8	22,6
Summa kostnad	163,9	176,2	211,8	189,2	206,4	231,1	249,3	60,1

Prognosen fram till 2011 visar att pensionskostnaderna ökar årligen jämfört med år 2005. Kostnadsökningen för 2007 var särskilt hög på grund av ändringar i beräkningsparametrarna. Under åren 2008 – 2011 beräknas kostnaderna öka med 60,1 Mnkr. Pensionskostnaden redovisas enligt blandmodellen. Se avsnitt 4.7 för en beskrivning av fullfonderingsmodellen.

4.4 Kostnadsredovisning

Verksamhetsområdena påförs under 2008 en kostnad på 9,2 % av den utbetalda lönen via po-pålägget. Po-pålägget ska bland annat spegla den kostnad som dagens anställningar genererar i pensionskostnad och har inte som syfte att fördela den aktuella kostnaden för pensioner.

Po-pålägget beräknas av Sveriges Kommuner och Landsting. Deras rekommenderade pålägg används av de flesta landsting. Vissa kommuner och landsting har ett högre Po-pålägg som då bland annat "finansierar" årets pensionskostnader genom att förvaltningarna belastas med ett högre pålägg. Finansieringen förutsätter naturligtvis att budgeten hålls.

Verksamhetsområdena påförs enligt 2008 års budget 108 Mnkr i "intern pensionskostnad". Den faktiska pensionskostnaden beräknas enligt budget uppgå till 160,0 Mnkr. Skillnaden - 48,0 Mnkr budgeteras och belastar anslaget "motsedda kostnader" där gemensamma kostnader som räntor, arbetsgivaravgifter, internposter etc stäms av.

4.5 Pensionsåtagande (framtida pensioner)

Tjänstepension är egentligen en uppskjuten lön. En del av den lön som de anställda tjänar in "läggs undan" för den framtida pensionen.

Den avgiftsbestämda individuella delen av tjänstepensionen betalar landstinget ut till Pensionsvalet AB där den anställde själv kan påverka avkastning genom sitt val av placering (se avsnitt 4.3 på sidan 8). Övrig tjänstepension (förmånsbestämd) behåller landstinget, enligt avtal, fram till dess att pensionen ska betalas ut. Den skuld som landstinget därmed har till löntagarna beräknas av KPA. En grundläggande parameter är hur länge den anställde beräknas leva eftersom tjänstepension betalas ut så länge man lever. Skuldökningen belastar årets

ekonomiska resultat (resultaträkningen) och bokförs som avsättning på balansräkningens skuldsida.

4.5.1 Ansvarsförbindelse

Den del av pensionsrätten som tjänades in före 1998 bokförs enligt blandmodellen inte som skuld utan redovisas ”inom linjen” som ansvarsförbindelse. Vilket också innebär att årets förändring inte påverkar årets ekonomiska resultat.

Ansvarsförbindelsen har ökat med 615,7 Mnkr från 2001 till 2007. Det vill säga i genomsnitt med 102,0 Mnkr per år. Denna ökning har inte påverkat de årliga ekonomiska resultaten. Kostnaderna för pensionerna skjuts därmed på framtiden. Även om ansvarsförbindelsens ökning inte redovisas på resultaträkningen har landstinget en ökad kostnad som ska belasta resultatet nu eller i framtiden.

För 2007 ökade ansvarsförbindelsen med 330,8 Mnkr. Förutom vanliga ränte- och basbeloppsuppräknings gjordes en förändring av beräkningsmodellen. Översynen föranleddes av det nya pensionsavtalet KAP-KL samt behovet av att uppdatera bland annat den beräknade livslängden. Därav den stora ökningen för 2007. Åren 2007 – 2010 beräknas ökningen bli 144 Mnkr eller 48 Mnkr i snitt per år.

Genom att redovisa pensionerna enligt ”blandmodellen” kommer kostnaderna att redovisas först i samband med utbetalningen. Se även avsnitt 4.8 där fullfonderingsmodellen beskrivs närmare.

Pensionsåtagande, bokslut och prognos

	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ansvarsförbindelse	1 622,7	1 907,6	2 238,4	2 278,8	2 329,9	2 382,2	2 408,5
Avsättningar	124,8	410,1	448,1	486,1	545,3	613,7	686,2
Totalt åtagande	1 747,5	2 317,7	2 686,5	2 765,0	2 875,2	2 995,9	3 094,7

4.5.2 Avsättning

Intjänade pensionsrätter från och med 1998 bokförs på balansräkningens skuldsida som avsättning. Denna skuld till de anställda ökar årligen med årets intjänade tjänstepension till den del tjänstepensionen överstiger 7,5 basbelopp, inklusive finansiell uppräknings. Resterande tjänstepension bokförs som kortfristig skuld och utbetalas i mars nästkommande år till Pensionsvalet AB.

Som avsättning redovisas också särskilt avtalad pension. I 2007 års bokslut är det 32 personer som har särskild avtalad pension (ÖK-SAP) fram till dess att de fyller 65 år. De flesta har erbjudits avtalspension på grund av omstruktureringar i verksamheten. Av dessa 32 personer är 6 födda 1942 och har därmed under 2007 uppnått pensionsåldern 65 år. Nio personer är födda 1943 och avslutas därmed under 2008. Avsättningen (kvarvarande skuld) beräknas i bokslut 2007 uppgå till 12,9 Mnkr för att minska till 1,5 Mnkr år 2010.

Avsättningarna uppgår till:

	2005	2006	2007
Intjänad pension	238,9	315,3	348,6
Särskild avtalad ålderspension	14,6	21,6	12,0
Löneskatt	61,5	73,2	87,5
Summa	315,0	410,1	448,1

4.6 Pensionsmedelsförvaltning

I årsredovisning för 2007 redovisas följande pensionsmedelsförvaltning:

	2005	2006	2007
Pensionsförpliktelser (balansräkning, avsättning)	-315	-410	-448
Pensionsförpliktelser (ansvarsförbindelse)	-1 763	-1 908	-2 238
Summa förpliktelser enkl löneskatt	-2 078	-2 318	-2 686
Pensionsmedel, bokfört värde (tillgång)	293	358	475
Återlån av av pensionsmedel till verksamhet	-1 785	-1 959	-2 212
Placerade i procent av summa pensionsförpliktelse	14	15	18

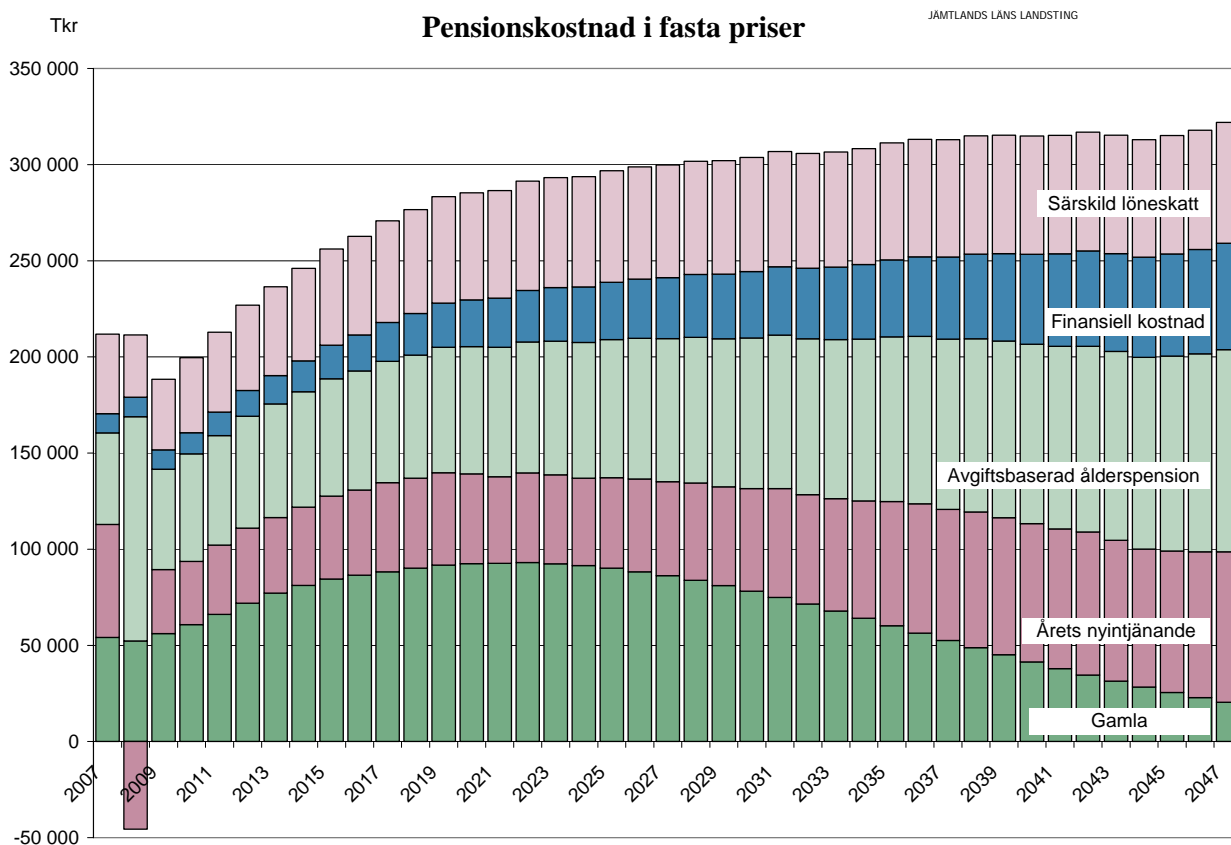
Landstinget har placerat likvida medel till framtida pensionsutbetalningar till ett bokfört värde på 475 Mnkr. Dessa egna medel motsvarar 18 % av förpliktelsen. Resterande del 2 212 Mnkr har landstinget lånat av personalen för att finansiera tidigare verksamhet.

Av 2007 års bokslut framgår att likvida medel ska placeras i pensionsportföljen under 2008 och 2009 med 70 Mnkr respektive år. Placerade medel kommer då att utgöra 21 % av summan den totala förpliktelsen. Under 2007 placerades 116,1 Mnkr i portföljen.

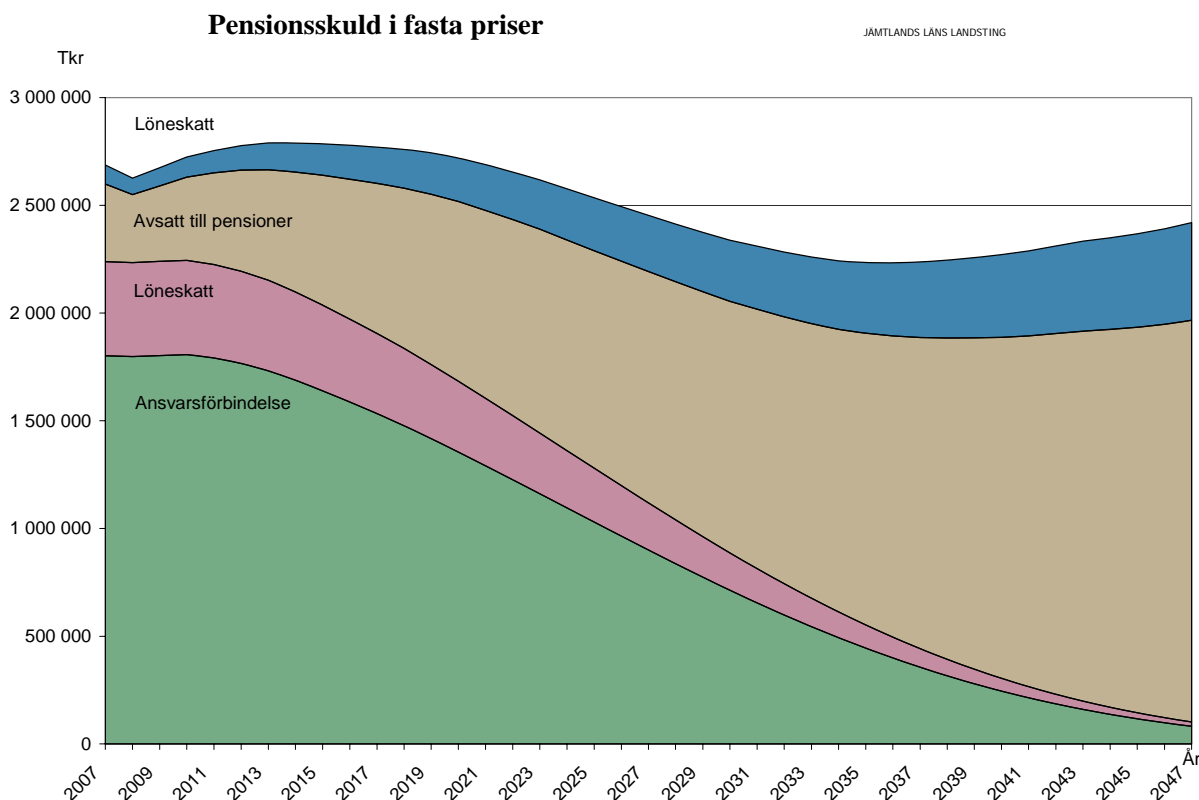
4.7 Beräkning av framtida pensionsåtagande och pensionskostnader

Av KPA har landstinget beställt en långsiktig prognos över den framtida ökningen av pensionskostnader och pensionsåtagande. Prognosen sträcker sig 40 år framåt. Grafen nedan visar kommande pensionskostnader inklusive särskild löneskatt i fasta priser. Kostnaderna stiger snabbt från 188 Mnkr 2009 till 256 Mnkr 2015 det vill säga en ökning med 68 Mnkr de kommande sex åren. I löpande priser med 112 Mnkr. År 2042 som är prognosens sista år är kostnaderna som högst med 322 Mnkr.

Den negativa stapeln för år 2008 förklaras av att landstinget kommer att betala ut den avgiftsbestämda pensionen för åren 1998 och 1999.

Pensionsåtagandet det vill säga summan av de anställdas intjänade pensioner växer, i fasta priser, fram till år 2013 därefter minskar den.

Eftersom det inte är något nyintjänande av pensioner till ansvarsförbindelsen kommer ansvarsförbindelsen i fasta priser att minska. Utbetalningarna kan närmast liknas vid amorteringar av ett lån. I detta fall lånar landstinget de anställdas uppskjutna lön till att finansiera dagens verksamhet.

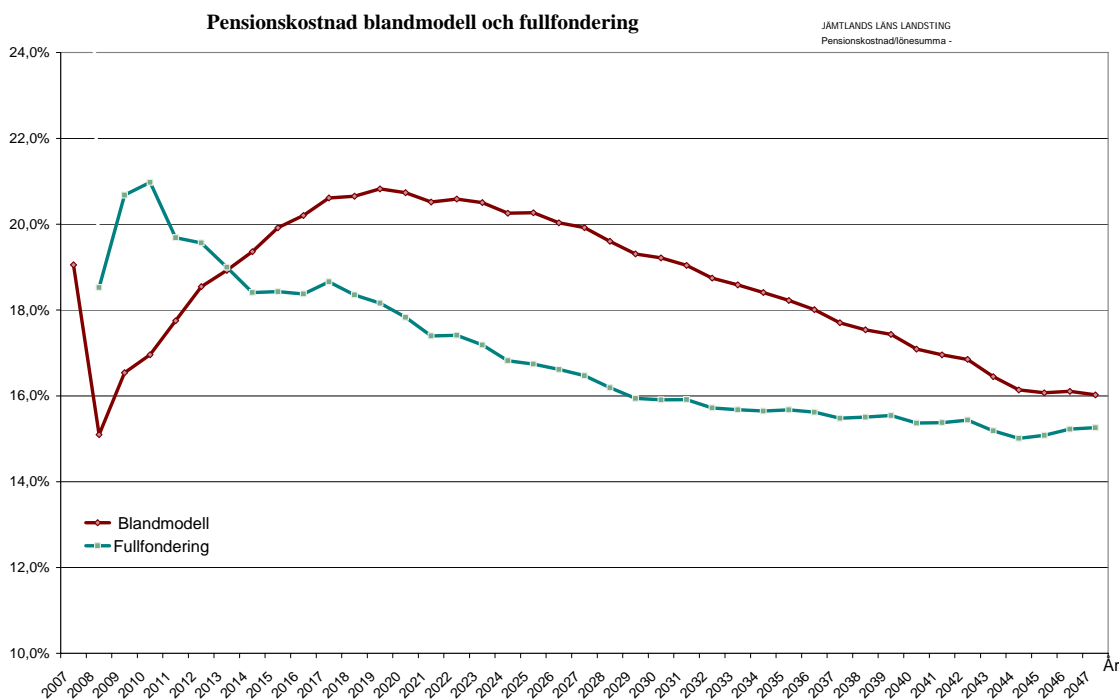
4.8 Fullfonderingsmodellen

Med en redovisning av pensionerna enligt ”fullfonderingsmodellen” bokförs ansvarsförbindelsen på balansräkningen och den årliga ökningen belastar resultatet. Landstingets eget kapital uppgick i 2007 års bokslut till 951,2 Mnkr vilket täcker 42 % av ansvarsförbindelsen. Om ansvarsförbindelsen skulle lyftas in i balansräkningen skulle landstinget redovisa ett negativt eget kapital.

Om ansvarsförbindelsen lyfts in i balansräkningen kommer även den årliga förändringen av den att redovisas på resultaträkningen. Åren 2001 fram till 2007 har landstinget totalt över åren redovisat ett positivt resultat på 181 Mnkr. Under samma tid har ansvarsförbindelsen ökat med 954 Mnkr.

För att ekonomiskt ha klarat denna ökning av ansvarsförbindelsen skulle landstinget ha behövt ett resultat som i genomsnitt under dessa sju år årligen varit 110 Mnkr högre. Framåt i tiden, under 2009 till 2011, ökar den med omkring 50 Mnkr per år enligt prognosen.

De pensionsutbetalningar som görs från ansvarsförbindelsen redovisas enligt blandmodellen som kostnad först i samband med utbetalningen. Dessa utbetalningar beräknas uppgå till 80 - 90 Mnkr. Kostnadsredovisningen enligt fullfonderingsmodellen blir istället för utbetalningarna från ansvarsförbindelsen förändringen av den. Kostnadsredovisningen blir lägre vid ett byte till fullfonderingsmodellen. Omkring år 2013 blir kostnaden, enligt diagram nedan, lägre med en redovisning enligt fullfonderingsmodellen än med blandmodellen.

4.9 Beredskap och långsiktig plan

Ledningsstab ekonomi uppger att de informerar landstingsstyrelsen om pensionsåtagandet och pensionskostnadernas utveckling vid budget, delårsrapport och bokslut utifrån den beräkning som KPA gör för innevarande år, med prognos för de kommande fem åren. Ökningen av pensionskostnaderna tas hänsyn till i budgetförutsättningarna, däremot tas ingen hänsyn till ansvarsförbindelsens förändring.

Placeringar för pensionsändamål

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Ökning
Bokfört värde	93	134,3	221,8	245,1	293,4	358,6	474,4	381,4

Värdet redovisas i bokslut 2007 till 474,4 Mnkr, en ökning från 2001 med 381,4 Mnkr. Under samma tid har ansvarsförbindelsen (se 4.4 pensionsåtagande) ökat med 615,7 Mnkr. De gjorda placeringarna är värdefulla men de täcker inte ökningen av åtagandet varför placeringen är otillräcklig. Se avsnitt 4.2 Likviditet, pensionsportfölj.

I landstingsplanen för åren 2008 – 2010 framgår på sidan 29 att målen för god ekonomi bland annat är att:

- Landstinget ska uppnå och bibehålla en styrka i ekonomin och långsiktigt följa principen att varje generation bär kostnaderna för den service den beslutar om och konsumerar.
- Verksamhetens nettokostnader, inklusive avskrivningar, bör långsiktigt inte överstiga 98 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.
- Soliditeten exklusive ansvarsförbindelsen för pensioner intjänade före 1998, bör långsiktigt uppgå till minst 50 procent.

Enligt senaste delårsrapport (landstingsstyrelsen september 2008) är landstingets ekonomi inte i balans. För att kunna nå upp till de finansiella målen måste årliga volym- och kostnadsökningar mötas genom kostnadsminskningar eller intäktsökningar. En av flera kostnadsökningar är de ökade pensionskostnaderna.

Pensionskostnaderna kommer att ta ett allt större utrymme av skatteintäkterna. Beräkningen, enligt blandmodellen, visar att pensionerna år 2008 motsvarar 6 % av verksamhetskostnaderna men de kommer att öka till 8,3 % år 2015. Pensionerna kommer att ta en allt större del av tillgängliga resurser, en tydlig undanträngningseffekt.

4.9.1 Förslag till förbättringar

Genom den långtidsprognos som landstinget har finns kunskapen hos förvaltningen om storleken av det framtida åtagandet. Ledningsstab ekonomi pekar dessutom på ett antal kostnadsökningar, utöver pensionerna som de närmsta åren kommer att påverka det ekonomiska utrymmet.

Vår bedömning är att det krävs en medvetenhet hos den politiska ledningen om omfattningen av pensionsåtagandet.

- Vår rekommendation är att landstingsstyrelsen vidtar åtgärder som säkerställer en ekonomisk resultatnivå som motsvarar god ekonomisk hushållning.

- Landstingsstyrelsen bör också göra en bedömning av vilka årliga ekonomiska överskott som långsiktigt behövs för att landstinget ska klara av framtida pensioner.

4.10 Sammanfattande bedömning och svar på revisionsfrågor

<i>Revisionsfrågor</i>	<i>Vår bedömning</i>
<i>Redovisas pensionsåtaganden i enlighet med gällande regler och god redovisningssed?</i>	Beräkning av pensionsåtagande görs utifrån underlag från KPA. Presentationen i noter och tabell i förvaltningsberättelsen följer kraven i god sed enligt rekommendationer från Rådet för Kommunal Redovisning
<i>Beskrivs och redovisas de ekonomiska konsekvenserna av pensionsåtagandet på ett begripligt sätt för den politiska ledningen?</i>	Intervjuer visar att det finns osäkerhet och missuppfattningar bland de förtroendevalda. Förvaltningsberättelsens avsnitt i års- och delårsrapporter bör utvecklas till att ge en helhetsbild över hur resultat och ställning påverkats och kommer att utvecklas.
<i>Beaktas pensionskostnaderna och utvecklingen av dessa i budget och den ekonomiska treårsplaneringen på ett sätt som är i överensstämmelse med god ekonomisk hushållning?</i>	Den av KPA prognostiserade kostnadsökningen läggs in i treårsbudgeten. Eftersom landstinget står inför en kraftig kostnadsökning bör perspektivet vara längre än tre år. Vidare bör ökningen av ansvarsförbindelsen vara ett underlag för bedömningen vilket årligt ekonomiskt överskott som behövs för att fylla kravet på god ekonomisk hushållning.
<i>Finns en tillräckligt långsiktig planering och beredskap för finansieringen av pensionsåtaganden?</i>	Likvida medel har placerats för att möta kommande stora utbetalningar. Dessa medel är värdefulla men inte tillräckliga på sikt. Budgeten omfattar de kommande årens beräknade kostnader. Budgeterade överskott lämnar inget planerat utrymme för att avsätta medel för framtida ökning av pensionskostnader.